

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านสระมโนราห์ หมู่ที่ 6
ต.โคกกรวด อ.เมือง จ.นครราชสีมา

นางวนิดา ทรัพย์โคกสูง
รหัส A 4571032

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

บัณฑิต อาสาพัฒนา : การประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองหมู่บ้านสระมนโนราห์ หมู่ที่ 6
 ต.โคกกรวด อ.เมือง จ.นครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย , 69 หน้า

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองสร้างความสามัคคีและความเข้มแข็ง ภายในชุมชนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบรากฐานของประเทศเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนในการเป็นเจ้าของกองทุนร่วมกัน มีการเรียนรู้ นโยบายการบริหารจัดการกองทุน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบและร่วมรับผลประโยชน์เพื่อร่วมสร้างกองทุนให้ยั่งยืนต่อไป

การศึกษาและประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง Authentic Evaluation โดยใช้วิธีสัมภาษณ์ กรอกแบบสอบถาม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมถึงการใช้ข้อมูลมือสอง กชช.2ค. จปฐ. เอกสารจากหน่วยงานราชการ ซึ่งในรูปแบบการประเมินแบบ CIPP MODEL ทำการประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต ของหน่วยระบบ A การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและ หน่วยระบบ B การทำงานของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เพื่อทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ทำให้ได้ผลสรุป ดังนี้ เกิดการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพ ได้แก่ การเพาะเห็ดนางฟ้า การค้าขาย การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้โดยนำกระถินให้ไก่กินจะได้ไข่แดงลูกใหญ่ เป็นการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มีการพึ่งพาตนเองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเกิดศักยภาพด้านความสามัคคีภายในชุมชน กองทุนหมู่บ้าน เป็นการส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าจะมีข้อขัดแย้งกันบ้างจากการร่วมประชาคมแต่ก็เป็นการสร้างระบบบริหารจัดการกองทุน ให้มีการบริหารจัดการงานกองทุนโดยประชาชนเพื่อประชาชน ภายในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ประชาชนมีการเรียนรู้พึ่งพาตนเองจากการกู้เงินเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว ถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันและกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากฐานของประเทศและสร้างศักยภาพความสามัคคีและความเข้มแข็งเพื่อประเทศเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา นางฉวีลา นันทโนราห์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ดร. ธารา เล็กอุทัย

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา ดร. ธารา เล็กอุทัย

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควรรับเป็น ส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชารา เล็กอุทัย
อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์

กรรมการสอบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชารา เล็กอุทัย)

(อาจารย์ สนั่น ตั้งสถิตย์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และประเมินโครงการ

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

- 7 ต.ค. 2545

กิตติกรรม ประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี , ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้ กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงาน วิจัย เสนอข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อาทิเช่น

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ธารา เล็กอุทัย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
 - อาจารย์ดวงฤดี พ่วงแสง อาจารย์นิเทศก์
 - คุณสายพิรุณ น้อยศิริ พัฒนาการอำเภอเมืองนครราชสีมา
 - คุณขวัญดา ทองพันธุ์ พัฒนาการอำเภอเมืองนครราชสีมาที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
 - คุณสมบัติ ประสงค์ทรัพย์ นายกเทศบาลตำบลโคกกรวด
 - คุณสมหมาย ประสงค์ทรัพย์ ประธานบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด
 - คณะทำงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกรวด
 - คณะครูอาจารย์, โรงเรียนตำบลโคกกรวด
 - คณะแพทย์ศูนย์แพทย์ชุมชนเมือง 7 ตำบลโคกกรวด ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก
 - ขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้านสระมนโนราห์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดู อบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

นางวนิดา ทรัพย์โคกสูง

คำนำ

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนกับกองทุนเงินล้าน กรณีศึกษาหมู่บ้าน – ธรรมโนราห์ ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาจากบริบทชุมชน จากการสัมภาษณ์ สอบถาม ศึกษาข้อมูลจากข้อมูล กชช.2 ค. จปฐ. และศึกษาจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการใช้ เพื่อให้สารนิพนธ์สมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. ชารา เล็กอุทัย ท่านอาจารย์เป็นผู้สนับสนุนของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี สุรนารี ที่ให้แนวคิดความช่วยเหลือแนะนำข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของสารนิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง

ท้ายนี้ผู้วิจัยหวังว่าความรู้และประโยชน์ที่ได้รับจากสารนิพนธ์ ฉบับนี้ทำให้ท่านผู้อ่านได้รับความรู้ และมีแรงบันดาลใจในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ภายในชุมชนและขอบเขตความดีดังกล่าวในครั้งนี้ให้แก่ท่านที่กล่าวนามและไม่ได้กล่าวนามในครั้งนี้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา

วนิดา ทรัพย์โคกสูง

สิงหาคม 2545

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
คำนำ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญแผนภาพ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	4
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 ปรัชญาวัฒนธรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	9

	หน้า
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
7. หลักการประเมินโครงการแบบชีพพีโมเดล	12
8. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ (ถ้ามี).....	13
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	14
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	14
2. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	18
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	18
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	21
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	21
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	23
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	24
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	24
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม	34
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	37
4. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ..	38
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	39
1. สรุปการบรรจุวัตถุประสงค์.....	39
2. อภิปรายผล	39
3. ข้อเสนอแนะ	41
บรรณานุกรม	45
ภาคผนวก	46

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติปิยะมิตร กลุ่มอาชีพเพาะผลิตเห็ดนางฟ้า	๗
2. กลุ่มอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	๗
3. ภาพนักศึกษากองทุนหมู่บ้านจัดเวทีประชาคมที่ อบต. โดกกรวด โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสะสมทรัพย์	๗
4. การเลี้ยงผีเจ้าปู่บ้านสระมนโนราห์	๗
5. การทำบุญตักบาตรเทโว	๗
6. การทำบุญทอดกฐิน	๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.ตาราง 1.1 แผนภูมิการปฏิบัติงานรูปแบบซีพีพีโมเดล (CIPP Model).....	3
2.ตาราง 3.1 การทำงานของหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน.....	16
3.ตาราง 3.2 ระบบการทำงานของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้.....	17
4.ตาราง 4.1 งานบุญประเพณี หมู่บ้านสระมนโอร่าห์.....	30
5.ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	32
6.ตาราง 4.3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำ จำแนกตากแหล่งน้ำ.....	33
7.ตาราง 5.1 ตารางการประมวลเทคนิค.....	38

1. กลุ่มเกษตรกรธรรมชาติปิยะมิตร กลุ่มอาชีพเพาะผลิตเห็ดนางฟ้า

2. กลุ่มอาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

3. ภาพนักศึกษากองทุนหมู่บ้านจัดเวทีประชาคมที่ อบต. โคกกรวด
โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสะสมทรัพย์

4. การเลี้ยงผีเจ้าปู่บ้านสระมนโนราห์

5. การทำบุญตักบาตรเทโว

6. การทำบุญทอดกฐิน

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมืองคือ การไม่มีทุนและขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ สดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหาร จัดการกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สู้การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างความยากจนมากขึ้น ทำให้เกิดความอ่อนแอในสังคมชนบท เป็นเหตุให้ปัญหาต่างๆ ตามมามากมายด้วยเหตุนี้การแก้ไขปัญหาความยากจนจึงต้องปรับกระบวนการทัศน์ โดยสร้างรากฐานในระดับล่าง คือ หมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้มแข็งซึ่งยึดหลักการบริหาร จัดการ ด้วยทักษะ ภูมิปัญญาของชาวบ้านในรูปแบบของ กลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต กลุ่มตั้งจะออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน และกองทุนอื่นอีกมากมาย ด้วยทักษะ จากการทำงานของชาวบ้านเหล่านี้เอง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบาย “กองทุนหมู่บ้านหนึ่งล้านบาท” เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกระบวนการชุมชนมุ่งเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง และชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อประเมินกระบวนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่า บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนี้
 - หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิภาพของสมาชิกที่อาศัยในชุมชน
 - หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีกระบวนการเรียนรู้ และพึ่งพาตนเอง โดยมีความคิดริเริ่ม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและร่วมคิดร่วมแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
 - หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีความสามารถในการบริหารจัดการงานกองทุนหมู่บ้านของตนเอง
 - เศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศได้รับการกระตุ้น และมีภูมิคุ้มกันกับทั้งสังคมก็มีภูมิคุ้มกัน
 - ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและ สังคม

2. เพื่อประเมินผลดีและผลเสียของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผลดีจะส่งเสริมให้
งานกองทุนหมู่บ้านสำเร็จได้และผลเสีย ทำให้ทราบปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหานั้น

3. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานในหมู่บ้านให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเพื่อทราบข้อมูล
ระดับความเข้มแข็งของชุมชนตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

4. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความ
เชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่นระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

กรอบแนวคิดทฤษฎี

แนวคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทาง
ในการดำเนินการประเมิน โครงการซึ่งมีหลายรูปแบบดังนี้

1. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสทริฟเวน ให้ความหมายการประเมินว่า " การประเมินเป็น
กิจกรรมที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนด
ตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมิน" ได้จำแนกประเภทการประเมินดังนี้ คือ การประเมินยึดเป้าหมายเป็น
หลักและใช้เป้าหมายของ โครงการเป็นเกณฑ์โดยว่าการดำเนินการบรรลุเป้าหมายของ โครงการหรือไม่
การประเมินนี้จะกระทำระหว่างดำเนินการ และการประเมินผลรวมการประเมินที่ไม่ยึดเป้าหมายเป็นหลัก
เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมาย แต่นำผลกระทบมาร่วมพิจารณาตัดสินคุณค่า
ด้วย

การประเมินของสทริฟเวน แบ่งตามลักษณะการประเมินออกเป็น 2 ลักษณะคือ การประเมิน
คุณค่าภายในใช้ประเมินคุณค่าของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น จุดประสงค์, โครงการสร้าง, เนื้อหา
และการประเมินความคุ้มค่าเป็นการประเมินผลของโครงการที่มีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

2. แนวคิดการประเมินของอัลคิน "การประเมินคือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อ
มูล และการจัดระบบสารสนเทศ ที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้
เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทาง ในการเลือกการดำเนินการ โครงการ แบ่งการประเมินตามจุดประสงค์ของ
การใช้ผลการประเมิน ดังนี้

- การประเมินระบบ กำหนดจุดประสงค์ของโครงการเป็นการประเมินก่อนเริ่มโครงการ
- การประเมินวางแผนโครงการหาแนวทาง หรือวิธีการเพื่อส่งเสริมการดำเนินโครงการ
- การประเมินระหว่างดำเนินการ เพื่อพิจารณาการดำเนินโครงการตามแผนที่กำหนดหรือไม่
- การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสดงหารูปแบบแนวทาง ข้อเสนอแนะ
เพื่อส่งเสริมการดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดการประเมินของโพรวัด ให้ความหมายการประเมินว่า "เป็นการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและ
การค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ
และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างของ

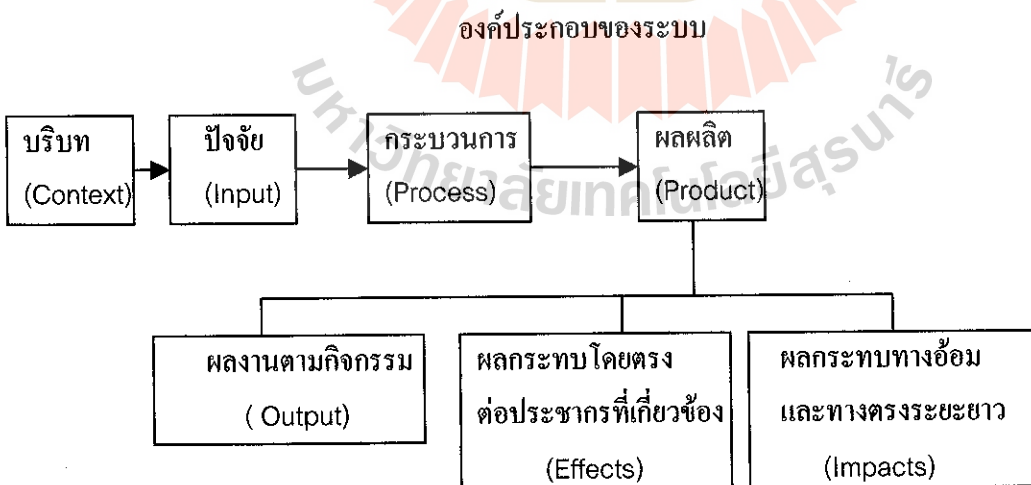
ผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง กับมาตรฐานที่กำหนดขึ้นทุกขั้นตอน และจะมีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข การดำเนินของโครงการให้มีประสิทธิภาพ” แบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

- ชั้นบรรยายโครงการ
- ชั้นประเมินการดำเนินการของโครงการ
- ชั้นประเมินผลผลิตของโครงการ
- ชั้นประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร

4. แนวคิดและรูปแบบการประเมินของ D.L. Stuff ledream

การติดตามโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการติดตามระหว่างกำลังดำเนินการซึ่งผู้ติดตามวิจัย มิใช่ไปจับผิดหรือตรวจสอบ แต่ผู้วิจัยเป็นการเข้าไปศึกษาหาทางช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทั้ง 4 ข้อ ได้อย่างแท้จริงทั้งนี้โดยกระบวนการกระตุ้น สร้างโอกาสให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการได้ร่วมกันคิด ร่วมกันแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ร่วมแก้ปัญหา และสรุปบทเรียนนอกจากนี้ยังเป็นการค้นหาปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินโครงการเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้ปรับปรุงแก้ไขอีกด้วย

แนวทางในการปฏิบัติงานใช้รูปแบบ Cipp Model ของ D.L. Stuffedream เป็นหลักดังนี้ คือการประเมินบริบท หรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินปัจจัยตัวป้อน (Input -- Evaluation) การประเมิน กระบวนการ (Process Evaluation) และการประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) ดังแผนภูมิ

ตารางที่ 1.1 แผนภูมิการปฏิบัติงานรูปแบบ CIPP Model

ตัวอักษร CIPP Model ของการประเมินโครงการมีความหมายดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้าน

สระมโนราห์ ต. โคกกรวด อ.เมือง จ. นครราชสีมา

- ขั้นที่ 1 รวบรวมข้อมูลนโยบายของรัฐบาล เพื่อเข้าใจวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์ ที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานในพื้นที่นั้น
- ขั้นที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยแบบ บร.1 – บร.12 และข้อมูลบางส่วนอาจได้จาก กช ช. 2ค., จปฐ หรืออาจเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 4 ใช้แนวทางการปฏิบัติงาน รูปแบบ Cipp Model มาวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัด ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- ขั้นที่ 5 ประมวลวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการ
- ขั้นที่ 6 ลงมือเขียน สารนิพนธ์ บทที่ 1,2,3,4,5 บรรณานุกรมและภาคผนวก

ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ

ผลการศึกษาและประเมินโครงการ เกิดประโยชน์ดังนี้

- 1) เพื่อทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและเป็นปัจจัยสนับสนุนในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมถึงได้ ทราบตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของการบริหาร การพัฒนาเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเป็นแนวทางวัดความสำเร็จในโครงการพัฒนาต่างๆ ระดับหมู่บ้าน
- 2) เพื่อทราบและเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการจัดการงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 3) เพื่อทราบว่าชุมชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาครัฐองค์กรเอกชน และประชาชนในการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจว่าถ้ากระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากแล้วจะช่วยให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างมั่นคงและก่อให้เกิดความสงบสุขได้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และสร้างความสามัคคีเข้มแข็งให้เกิดขึ้นภายในชุมชน
- 4) ผู้วิจัยได้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การคิดริเริ่มและวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

บทที่ 2

ปรัทัศน์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลเพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาทพร้อมเสริมสร้าง และพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองตนเองและเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนเสริมสร้างความเข้มแข็ง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ส่งเสริมพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะสัมฤทธิ์ผลได้ต้องประกอบด้วย หลักการสำคัญดังนี้คือ

- 1) การมีส่วนร่วม และความพร้อมความสนใจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 2) ความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน เน้นทางด้านความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารงาน
- 3) การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผู้ติดตามและประเมินผลตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยสมาชิก
- 4) ความพร้อมของการบริหารจัดการที่เกิดการประสานงานและเอื้อประโยชน์ต่อกัน ระหว่างกองทุนหมู่บ้าน หรือชุมชนเมืองกับกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยงานราชการจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.3 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน / ชุมชน
 - 1.1 การลงทุน พัฒนาอาชีพ
 - 1.2 สร้างงานสร้างรายได้ / เพิ่มรายได้
 - 1.3 ลดรายจ่าย

1.4 บรรเทาเหตุฉุกเฉิน / ความจำเป็นเร่งด่วน

1.5 นำไปสู่การสร้าง “กองทุนสวัสดิการ”

1.6 เสริมหนุน “ทุนภูมิปัญญาท้องถิ่น”

- 2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน / ชุมชน ให้มีขีดความสามารถจัดระบบบริหาร จัดการเงินทุนของตนเอง
- 3) เสริมสร้างกระบวนการ “พึ่งพาตนเอง” ของหมู่บ้าน / ชุมชนในด้าน “การเรียนรู้” การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างขีดความสามารถและส่งเสริม “เศรษฐกิจพอเพียง”
- 4) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศในอนาคต
- 5) เสริมสร้างขีดความสามารถและความเข้มแข็ง ด้านอาชีพและสร้างความสามัคคีของประชาชนในหมู่บ้าน / ชุมชน

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 1) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

พ.ศ. 2544

- 2) ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและ

บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544

ประกอบด้วยประเด็นหลักสำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

“คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ” มีชื่อว่า กทบ. มีจำนวนไม่เกิน 10 คนเป็นคณะกรรมการอาจแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการไม่เกิน 3 คน มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละไม่เกิน 2 ปี และจะพ้นตำแหน่งเมื่อ ตาย ลาออก เป็นบุคคลล้มละลาย คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก การประชุมต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงครบองค์ประชุม และการวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมยี่สิบเสียงข้างมาก กรรมการหนึ่งคนให้เสียงหนึ่งเสียง กรณีคะแนนเสียงเท่ากันประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มถือว่าชี้ขาด คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้ค่าเบี้ยประชุม ค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี้ยประชุม

คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

- (1) กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และกองทุน
- (2) กำหนดแผนการจัดหาเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
- (3) จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เสนอต่อคณะรัฐมนตรี
- (4) กำหนดแผนงาน และออกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้ง และแนวทางการบริหารงานกองทุน
- (5) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- (6) ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหารกองทุน
- (7) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะกรรมการ เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- (8) ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- (9) เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน มีคำสั่งให้ข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้
- (10) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของกองทุนได้คณะรัฐมนตรีทราบอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- 11) ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจ หน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการกองทุน
- (2) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
- (3) ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
- (4) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
- (5) ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
- (6) จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
- (7) พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหารและจัดการกองทุน

(8) ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน

(9) ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และ รายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน

(10) รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ

(11) ดำเนินการอื่นใด ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการ ประเมิน ความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน ต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. การจัดเวทีชาวบ้านต้องมีผู้เข้าร่วมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือน ทั้งหมดของหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

2. การจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกสรรคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านจำนวน ไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งประกอบด้วยกรรมการทั้งชายและหญิงในสัดส่วนเท่ากัน

3. ร่วมกันกำหนดวิธีการและดำเนินการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกันเอง

4. เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านในช่วงระยะเวลาที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

5. เลือกคนที่มีความรู้ มีประสบการณ์อีกทั้งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด

6. คุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกอง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, 2544: หมวด 5 ข้อ 17)

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง ตามสภาพความเข้มแข็งของหมู่บ้านนั้น

กองทุนหมู่บ้านเมื่อทำการจัดตั้งเสร็จเรียบร้อยแล้ว สามารถขอรับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการ กอง กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีขั้นตอนดังนี้

1. การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

- คณะกรรมการกองทุนจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ ทบ.2 ขอรับได้จากคณะกรรมการ

สนับสนุนระดับอำเภอ

- ทำการยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน

- เปิดบัญชีกับธนาคารออมสิน

2. การประเมินความพร้อมกองทุน

กองทุนหมู่บ้านได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสินแล้วคณะกรรมการสถาบันนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้าน จะประเมินความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

- การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน
- คุณสมบัติของคณะกรรมการ
- ความรู้ ประสบการณ์ และความมั่นใจการบริหารกองทุนของคณะกรรมการกองทุน
- ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินการกองทุน
- การมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หรือสมาชิกในการจัดการกองทุน
- การปฏิบัติของสมาชิกตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุน
- การเปิดบัญชีเงินฝากของกองทุน

รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์ หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

ที่ตั้ง

สำนักงานชั่วคราวตั้งอยู่ที่บ้านประธานกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์
บ้าน จ.ส.อ.ประจักษ์ พัทฒพงษ์ บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลให้ประชาชนในชุมชนมีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างงาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่บ้าน
2. เกิดการพัฒนาคน พัฒนาด้านจิตใจ พัฒนาอาชีพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
3. เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีสิทธิในการใช้จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้าน ได้อย่างทั่วถึงและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดตามเป้าหมายของรัฐบาล
4. เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งเป็นระดับรากฐานของประเทศให้ดีขึ้นเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของประชาชน
5. ชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เองตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจากประสบการณ์และความสามารถของคนในชุมชน ทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกิดการร่วมงานร่วมกิจกรรมของประชาชน

ได้ดียิ่งขึ้น

6. ส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

แหล่งที่มาของกองทุนหมู่บ้าน

เงินกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์ หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเงินจัดสรรเป็นเงินกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

1. เงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาทได้รับตามนโยบายของรัฐบาล
2. หุ้นสมทบของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหุ้นละ 10 บาท (จำนวน 3 หุ้น เป็นเงิน 30 บาท)
3. เงินจากผลกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้สมทบ 20%
4. เงินจากผลกำไรจากดอกเบี้ยเงินกู้จัดเป็นเงินสำรองหนี้สูญ 10%
5. เงินที่ผู้อุปการะสมทบ
6. เงินที่สมาชิกขอถือหุ้นเพิ่มเติม

คุณสมบัติของสมาชิก

1. ต้องเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์
2. ต้องมีภูมิลำเนาทะเบียนบ้านในหมู่ที่ 6 บ้านสระมโนราห์ อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 เดือน (แต่ต้องเป็นผู้อาศัยอยู่จริง) และถ้าเป็นผู้อาศัยอยู่จริงแต่ย้ายทะเบียนบ้านเข้ามาไม่ถึง 6 เดือน ให้มีผู้รับรอง
3. อายุ 20 – 70 ปี
4. ต้องไม่พิการ ปัญญาอ่อน (ยกเว้นพิการบางส่วน สามารถประกอบอาชีพได้)
5. บุคคลพ้นโทษอย่างน้อย 3 ปี
6. ไม่เป็นผู้ติดยาเสพติดหรือเกี่ยวข้องกับยาเสพติดและการพนันทุกรูปแบบ
7. ครอบครัวยังมีรายได้ประจำ แต่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพเสริม
8. ผู้สมัครสมาชิกกองทุนต้องจ่าย ค่าสมัครคนละ 40 บาท ค่าหุ้นสมทบหุ้นละ 10 บาท เป็นเงิน 30 บาท (จำนวน 3 หุ้น) รวมทั้งสิ้น 70 บาท

หมายเหตุ ไม่จำกัดสมาชิกภายใน 1 ครัวเรือน สามารถสมัครได้หากมีคุณสมบัติครบถ้วน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. นำหลักฐานสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน เพื่อประกอบการสมัคร พร้อมลงลายมือชื่อสำเนาถูกต้อง 2 ชุด
2. เขียนใบสมัครตามแบบคำขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์ หมู่ที่ 6 ยื่นด้วยตนเองพร้อมชำระค่าสมัคร 40 บาท (เงินบำรุงกลุ่ม) และเงินค่าหุ้นสมทบ 3 หุ้น หุ้นละ 10 บาท จำนวน 30 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นเงิน 70 บาท

การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

1. ลาออกเมื่อได้รับอนุมัติแล้ว

2. ตาย

3. ขาดจากการไม่ไปร่วมกิจกรรมเกิน 4 ครั้งติดต่อกัน

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงิน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุนต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินจำนวนสองหมื่นบาท
3. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมด ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงินตลอดจนเงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้กู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว
4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก
6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา
7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนต้นพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระเบียบหรือข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้ อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้
8. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้กู้นำเงินไปใช้ในกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือค่าตอบแทนที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านสระมนโนราห์ หมู่ที่ 6 ตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ ดังนี้

1. จำนวนเงินที่ขอกู้
2. โครงการที่นำเสนอต่อคณะกรรมการกองทุน
3. เอกสารที่แนบมากับการขอกู้

4. ประวัติทางการเงิน หรือความเป็นไปได้จากระยะเวลาที่จะต้องส่งคืนหนี้
5. ความเห็นจากคณะกรรมการทั้ง 15 คน เห็นชอบ โดยมติเสียงข้างมากเป็นสำคัญ

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล

รูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล

สตีฟเฟิลบีม กล่าวคือ “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมี แนวความคิดพื้นฐานคือ

สตีฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ได้กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่กำหนดออกไป 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

7.1 การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นส่วนช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์

7.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

7.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

7.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินและดูผลสำเร็จของโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุง

แก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณาการยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

8. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

จากบทความเรื่อง "การบริหารกองทุนด้านบพให้มีประสิทธิภาพ" ในหนังสือพิมพ์ มติชนรายวันฉบับวันที่ 15 มกราคม 2545 โดยสัมพันธ์ เตชะอรุณ ได้กล่าวถึงกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยสรุปได้ดังนี้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการผสมผสานแนวคิดทฤษฎีรวมถึง การนำแนวคิดประชาสังคม (Civil Society) ในลักษณะ 4 ประสาน อันได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน / NGOs นักวิชาการและผู้นำชุมชน เข้ามาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับกองทุนหมู่บ้านภายใต้ ชื่อ "ประชารัฐ" อันหมายถึง ความร่วมมือระหว่างประชาชนกับข้าราชการในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน กองทุนหมู่บ้านได้นำแนวคิด บทบาทหญิง-ชาย (Gender) เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพราะเชื่อว่าคุณสมบัติ ที่ดีของผู้หญิงในเรื่องความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ละเอียดอ่อน รับผิดชอบสูง มีความเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาส และผู้ยากไร้ จะช่วยทำให้กองทุนหมู่บ้านบรรลุเป้าหมายได้ จึงได้มีการกำหนดให้ผู้หญิงกึ่งหนึ่งเข้าไปเป็นคณะกรรมการ ระดับหมู่บ้านตกลงภายใต้นโยบาย เรื่องเดียวได้ใช้แนวคิดทฤษฎีถึง 4 อย่างอันได้แก่ ทฤษฎีพึ่งพา ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ แนวความคิดประชาสังคมและแนวคิดหญิง-ชาย มาจัดทำข้อวิพากษ์ (แปลว่าข้อดีไม่ดีเสนอทางเลือก) ต่อการกำหนดนโยบายต่างๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ให้รับทราบข้อมูล กระบวนการดำเนินงาน ผลดีผลเสีย และความเข้มแข็งของชุมชน และผู้ประเมินนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อประเมินผลการดำเนินงานว่าสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงไร วิธีการดำเนินการประเมินโครงการมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการประเมินโครงการ

ใช้วิธีการประเมินแบบ CIPP Model ของ D.L. Stufflebeam การติดตามประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการติดตามระหว่างดำเนินการ เพื่อการศึกษา และหาทางช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นการกระตุ้นการร่วมคิด-ร่วมทำ และช่วยแก้ไขปัญหาและค้นหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินโครงการ และหาทางแก้ไขเพื่อโครงการจะสัมฤทธิ์ผลได้

รูปแบบการประเมิน มีหลักสำคัญเพื่อใช้ตัดสินการดำเนินการดังนี้

1. พื้นฐานการประเมินโครงการส่วนใหญ่ใช้การประเมินรายงานตามสภาพความเป็นจริง เรียกว่า (Authentic Evaluation)
2. การตัดสินคุณค่า ความเด่น ความด้อยไม่ใช่เป้าหมายหลักของการประเมิน แต่มักจะทำในลักษณะการชี้แนะตัว ชี้วัดเท่านั้น
3. การกำหนดเกณฑ์สำหรับตัดสินคุณค่าของตัวชี้วัด จะไม่กระทำไว้ล่วงหน้าแต่จะทำการเก็บข้อมูลก่อนสำหรับตัวชี้วัดทุกตัว แล้วจึงพิจารณาว่าควรกำหนดเกณฑ์ตัดสินคุณค่าสำหรับตัวชี้วัดตัวใดบ้างแล้วจึงพิจารณาตัดสินตามเกณฑ์นั้น ส่วนตัวชี้วัดที่ไม่มีการกำหนดเกณฑ์ก็เสนอผลโดยไม่มีตัดสินคุณค่าแต่จะรายงานผลข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงเท่านั้น
4. รูปแบบการประเมินเชิงระบบแบบ CIPP Model ซึ่งมาจากบริบท Context ปัจจัย Input กระบวนการ Process และผล Product รูปแบบการประเมินนี้จะระบุว่าควรประเมินด้านต่างๆ ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของชุมชนและท้องถิ่นนั้น เช่น ทรัพยากรธรรมชาติ, สภาพแวดล้อม, ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม บริบท หมายถึง สภาพแวดล้อม ซึ่งอยู่รอบๆ หน่วยระบบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าทั้งหลายของหน่วยระบบการบริหารจัดการและของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้น เช่น นโยบายรัฐบาล คณะกรรมการกองทุน ผู้สมัครที่ขอกู้เงิน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุน และหน่วยระบบกิจการของผู้กู้ เช่น การจัดระเบียบกองทุน การคัดเลือกผู้กู้, การทำบัญชี การตรวจสอบการใช้เงินกู้

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านทั้งด้านแนะนำส่งเสริมผู้กู้เงินกองทุน และระบบการดำเนินงานของผู้กู้เงินแต่ละราย เช่น จำนวนผู้ขอู้และได้เงินยออดเงินที่ให้สมาชิกกู้ จำนวนสมาชิก การใช้เงินตามวัตถุประสงค์ขอู้

เมื่อนำการประเมินแบบ CIPP Model มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน สามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

การประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	O
ระบบ A : หมู่บ้าน หน่วยระบบ บริหาร การกองทุน หมู่บ้าน)	C1 = ประวัติความเป็นมา ของหมู่บ้าน C2 = สภาพภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน C3 = สภาพเศรษฐกิจและ สังคมของหมู่บ้าน C4 = วัฒนธรรม ประเพณี C5 = โครงสร้างพื้นฐานและ ทรัพยากรธรรมชาติ C6 = ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น C7 = โครงการพัฒนาที่ผ่านมา C8 = ความเข้มแข็งของชุมชน	I1 = นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติจากส่วน กลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์- สงค์ หลักเกณฑ์การประ- เมินความพร้อม ระเบียบต่างๆ) I2 = การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ/จังหวัด/ ระดับอำเภอ/ ตำบล) I3 = คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง ช้องระดับอำเภอ I4 = คณะกรรมการกองทุน (การคัดเลือก คุณสมบัติ) I5 = การเตรียมความพร้อม สร้างความรู้ความเข้าใจ ให้แก่คณะกรรมการกอง ทุนและชาวบ้านชุมชนเมือง I6 = เงินกองทุน 1 ล้านบาท I7 = เงินทุนสะสมอื่น ๆ ตาม ระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 (2 - 18) I8 = บัญชีติดกองทุนหมู่บ้าน	P1 = การจัดทำระเบียบกอง ทุน (ทุกระเบียบที่ เกี่ยวข้อง) P2 = การจัดทำเอกสาร เพื่อขอขึ้นทะเบียน กองทุน P3 = ระบบบัญชีกองทุน P4 = กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิก กองทุน P4.1 = การรับสมัคร P4.2 = การหมดสภาพ P4.3 = ประเภทสมาชิก P4.4 = การทำทะเบียน สมาชิก P5 = กิจกรรมเกี่ยวกับการ ู้เงิน P5.1 = ขั้นตอนการขอกู้ P5.2 = การจัดทำเอกสาร ประกอบการกู้ P5.3 = การโอนเงินให้ผู้กู้ P5.4 = การรับชำระหนี้ P6 = การส่งเสริมการใช้น้เงินกู้ P6.1 = การแนะนำวิธีทำธุรกิจ P6.2 = การช่วยหาตลาด P7 = การตรวจสอบการใ้ เงินกู้ P8 = การจัดทำรายงานของ คณะกรรมการและเผยแพร่ ผลดำเนินงาน P9 = การจัดสรรผลประโยชน์ P10 = การสร้างเครือข่ายการ ู้เงิน โดยบัณฑิตกอง	O1 = จำนวนสมาชิกกองทุน O2 = จำนวนผู้ได้เงินกู้ O3 = ยอดเงินที่ใ้กู้ O4 = จำนวนผู้ชำระเงิน ตามกำหนด O5 = ยอดเงินชำระคืนตาม กำหนด O6 = กองทุนสะสม O7 = การใช้น้เงินกู้ตาม วัตถุประสงค์ O8 = ทิศนคติของชุมชน ต่อกองทุน / บัญชี O9 = การเกิดเครือข่าย องค์การการเรียนรู้ O10 = ความสามารถในการ ึ่งตนเอง O11 = ความเข้มแข็งของ ชุมชนที่เกิดจาก กองทุนหมู่บ้าน

ตารางที่ 3.1 การทำงานของหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	O
ระบบ B : ระดับรายบุคคล (หน่วยระบบ กิจการของผู้กู้)	C1 = อาชีพเดิม C2 = สมาชิกในครอบครัว C3 = สภาพการอยู่อาศัย C4 = รายได้ของครอบครัว C5 = หนี้สินของครอบครัว	I1 = จำนวนเงินกู้ที่ได้รับการ อนุมัติ I2 = จำนวนเงินลงทุนนอก เหนือจากเงินกู้ I3 = สถานที่ในการประกอบ อาชีพ I4 = วัสดุอุปกรณ์ I5 = ความรู้และทักษะในการ ประกอบอาชีพ I6 = จำนวนแรงงาน I7 = วัตถุประสงค์	P1 = การใช้จ่ายเงินกู้ P2 = การหาความรู้เพิ่มเติม P3 = การหาตลาด P4 = การทำบัญชี	O1 = ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ประสงค์ของการกู้ - ผลโดยตรง - ผลโดยอ้อม

ตารางที่ 3.2 ระบบการทำงานของหน่วยระบบกิจการของผู้กู้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นประชากรในหมู่บ้าน สระมโนราห์ หมู่ที่ 6 ตำบลโลกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น 1,460 คน จำนวนครัวเรือนหมู่บ้าน 292 ครอบครั

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์	จำนวน	15	คน
ผู้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์	จำนวน	270	คน
สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์	จำนวน	92	คน

ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบการประเมินแบบ CIPP Model ซึ่งประกอบด้วย

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน (ระบบ A) ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท / สภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
2. สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน
3. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน
4. วัฒนธรรม ประเพณี
5. โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ
6. ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
7. โครงการพัฒนาที่ผ่านมา
8. ความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติจากส่วนกลาง (ปรัชญา วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ การประเมินความพร้อมด้านต่างๆ)
2. การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ / จังหวัด / อำเภอ / ตำบล)
3. คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องในระดับอำเภอ
4. คณะกรรมการกองทุน (การคัดเลือก คุณสมบัติ)
5. การเตรียมความพร้อม / สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. เงินกองทุน 1 ล้านบาท

7. เงินทุนสะสมอื่นๆ ตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 (2 – 18)

8. บัญชีตักกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. การจัดทำระเบียบกองทุน
2. การจัดเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน
3. ระบบบัญชีกองทุน
4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน
 - การรับสมัคร
 - การหมดสภาพ
 - ประเภทสมาชิก
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงิน
 - การคัดเลือกผู้กู้
 - การจัดทำเอกสารประกอบการกู้
 - การโอนเงินให้ผู้กู้
 - การชำระหนี้
6. การส่งเสริมการใช้จ่ายเงินกู้
 - การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
 - การช่วยเหลือตลาด
7. การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินกู้
8. การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน
9. การจัดสรรผลประโยชน์
10. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยนักศึกษากองทุน ฯ

ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งจะประกอบได้ด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. จำนวนสมาชิกกองทุน
2. จำนวนผู้ได้เงินกู้
3. ยอดเงินที่ให้ผู้กู้
4. จำนวนผู้ชำระเงินกู้ตามกำหนด (รายเดือน)
5. ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด
6. กองทุนสะสม
7. การใช้จ่ายเงินกู้ตามวัตถุประสงค์
8. ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุน / บัญชีตักกองทุน

9. การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
10. ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง
11. ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุนหมู่บ้าน

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้ระดับรายบุคคล (ระบบ B) ดังนี้

ตัวชี้วัดบริบท / สภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. อาชีพเดิม
2. สมาชิกในครอบครัว
3. สภาพการอยู่อาศัย
4. รายได้ของครอบครัว
5. หนี้สินของครอบครัว

ตัวชี้วัดปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. จำนวนเงินที่ได้รับการอนุมัติ
2. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้
3. สถานที่ในการประกอบอาชีพ
4. วัสดุอุปกรณ์
5. ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ
6. จำนวนแรงงาน
7. วัตถุดิบ

ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. การใช้จ่ายเงินกู้
2. การหาความรู้เพิ่มเติม
3. การหาตลาด
4. การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน

ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งจะประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้
 - 1.1 ผลโดยตรง การดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ 5 ประการ
 - รายได้เป็นเงิน
 - ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 1.2 ผลโดยอ้อม เป็นผลระยะยาวซึ่งจะทำให้เกิด
 - การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
 - ศักยภาพและความเข้มแข็งในกิจการของผู้กู้

การกำหนดตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยการประเมิน เพราะหน่วยการประเมินระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยการประเมินระบบ B ถ้าหน่วยการประเมินระบบ B ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยเบื้องต้นให้แก่หน่วยการประเมินระบบ A มากขึ้น ลักษณะคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยการประเมินระบบ A คือ ยอดเงินกู้ที่ให้กับผู้กู้ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยการ-ประเมินระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเช่นกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ได้แก่ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆ เพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 4.1) แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูล บริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.2) แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูล ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชน)
- 4.3) แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงาน ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.4) แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- 4.5) แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.6) แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- 4.7) แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- 4.8) แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
- 4.9) แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- 4.10) แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- 4.11) แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- 4.12) แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
- 4.13) การเก็บข้อมูลเพิ่มเติมลักษณะอื่นๆ เช่น ข้อมูลมือจ้อง จากจปฐ,คชช 2ถ,ข้อมูลหน่วยงานราชการต่างๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สามารถเก็บรวบรวม

รวมข้อมูลได้จาก 2 แหล่งดังนี้ (การประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 : 95)

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source)
2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source)

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง 2 แหล่ง สามารถจำแนกออกได้ 2 ลักษณะดังนี้ (การประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 : 96)

1. ข้อมูลเชิงประมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้เป็นตัวเลขอย่างชัดเจน สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติได้

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้เป็นการบรรยาย เป็นการแสดงความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ไม่ได้มุ่งเน้นด้านความเคร่งครัดในวิธีวิจัย แต่มุ่งที่การควบคุมการเก็บข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลและให้ข้อเสนอแนะและหลักวิชาในกาวิจัย เพื่อการวิจัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเก็บข้อมูล อยู่ที่บริบทของชุมชนนั้น ขึ้นอยู่กับตัวชี้วัดแต่ละตัวของหน่วยการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และการแนะนำส่งเสริมผู้กู้เงินและตัวชี้วัดหน่วยการดำเนินงานกิจการของผู้กู้เงินกองทุนแต่ละราย

การประเมินโครงการนี้ใช้การประเมินวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การสัมภาษณ์บุคคลเป้าหมาย โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์นั้น คือ บร. ต่างๆ และทำการศึกษา การสัมภาษณ์อาจจะสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลหรือสัมภาษณ์เป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนหรือองค์กรที่กำหนดให้ทำการศึกษา

2) การจัดประชุมเวทีชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความสามัคคีรวมตัวกันเพื่อปรึกษา และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ร่วมคิดร่วมทำสิ่งต่างๆ ร่วมกัน สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นกับชุมชนอาจเป็นเวทีระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล

3) การสังเกตอาจใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม หรือการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการสังเกตสภาพแวดล้อม ชุมชนเชิงกายภาพและพฤติกรรมสังคมของคนในชุมชน โดยอาจทำการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่นจัดเวทีประชาคมระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และทำการจดบันทึกไว้

4) การศึกษาจากเอกสารทางราชการ ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง เกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุน ที่้อต่างๆ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้ด้วยวิธีต่างๆ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในเรื่องเดียวกันมาประมวลเข้าด้วยกัน ถ้าข้อมูลมีข้อแตกต่างกันก็ทำการตรวจสอบกับแหล่งที่มา หรือแหล่งอื่นที่มีความเชื่อถือได้จากนั้นจึงนำมาเรียบเรียงข้อมูลใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่

ที่ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้ข้อมูลนั้นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการนำข้อมูลจากแบบ
 บร. ต่างๆ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เก็บรวบรวมได้นำมา
 วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการประเมินโครงการ ซึ่งสามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล
 ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (การประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 :113 – 121)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของตัวเลขแล้วสรุปผล
 โดยใช้ค่าสถิติ เพื่อที่จะนำค่าสถิติไปใช้ตอบคำถามในหัวข้อ / ประเด็นที่ต้องการ เช่น การแจกแจงความถี่
 ค่าร้อยละ การวัดค่ากลางของข้อมูล เป็นต้น
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียน
 บรรยายความคิดเห็น แล้วสรุปผล โดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความเพื่อนำไปใช้อธิบายในประเด็น
 ที่ต้องการ เช่น แบบสอบถาม การบันทึกการสัมภาษณ์หรือข้อมูลจากการสังเกต

บทที่ 4

ผลการติดตาม การประเมินโครงการ

การติดตามและประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี ชิฟฟ์โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและได้แบ่งการรายงานออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

-บริบทระดับประเทศ

-บริบทระดับท้องถิ่น ได้แก่ ประวัติหมู่บ้าน สภาพปัจจุบันด้านวัฒนธรรม ลักษณะประชากร ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

-ผลการประเมินหน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

-ผลการประเมินหน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย

ตอนที่ 3 ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตอนที่ 4 ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

การประเมินนี้ใช้หลักการประเมินตามสภาพความเป็นจริง (Authentic Evaluation) ดังนั้นตัวแปร หรือตัวชี้วัดที่ผู้ประเมินไม่สามารถตั้งเกณฑ์ การตัดสินใจว่า "ดี-เลว-ถูก-ผิด" ก็จะนำเสนอข้อมูลสภาพจริง เท่านั้น ส่วนตัวชี้วัดใดที่สมควรตั้งเกณฑ์ตัดสินค่าได้ก็จะแสดงเกณฑ์นั้นอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการเสนอ ข้อมูลและเสนอผลการตัดสินคุณค่า

ผลการประเมินบริบทชุมชน

บริบทระดับประเทศ

ความยากจนของประเทศ

ประเทศไทยประสบปัญหาความยากจนมาตลอด เป็นปัญหาเรื้อรังที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องรีบแก้ไขปัญหาโดยเร่งด่วน ทั้งนี้เพราะประสบการณ์ในอดีต การพัฒนาประเทศจะเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกิดช่องว่างความยากจนมากขึ้น ทำให้เกิดความ อ่อนแอในสังคมชนบทเป็นเหตุให้ปัญหาต่างๆ ตามมามากมายด้วยเหตุนี้การแก้ปัญหาความยากจน จึงต้อง ปรับแนวความคิด โดยให้ความสำคัญกับการสร้างรากฐานในระดับล่างให้เข้มแข็ง โดยยึดหมู่บ้านเป็นเป้าหมายของการพัฒนา

ปัญหาความยากจนเกิดจากความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ซึ่งดูจากสัดส่วนรายได้ของครัวเรือน ซึ่งมากกว่าร้อยละ 50 ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมดจะอยู่ที่กลุ่มคนรวย มีอัตราร้อยละ 20

ของประเทศ ในขณะที่กลุ่มคนจนที่สุดร้อยละ 20 มีสัดส่วนรายได้เพียงร้อยละ 6 ของรายได้รวมทั้งหมด ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของประเทศ ได้ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะประสบกับปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ สาเหตุสำคัญเกิดจากการลดการจ้างงานถูกจ้างพนักงานในภาคธุรกิจเอกชน ทำให้จำนวนผู้มีแรงงานประเภทรับจ้างและเงินเดือนมีอัตราการจ้างลดลง ในขณะที่จำนวนแรงงานด้านเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ซึ่งหมายถึงช่องที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจการเคลื่อนย้ายแรงงานไปสู่ภาคเกษตรกรรมมาก

ข้อมูล (รายงานผลการวิเคราะห์และสรุปผลการสัมมนาความสามารถในการแข่งขันระดับนานาชาติ พ.ศ. 2542, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; สำนักนายกรัฐมนตรี)

นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

กระทรวงอุตสาหกรรมได้กำหนดมาตรการการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้น ทั้งนี้เพราะกระทรวงฯ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานในช่วงปี 2544 – 2549 เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ซึ่งมีการกำหนดมาตรการต่างๆ ดังนี้

มาตรการเร่งด่วนระยะสั้น

1. เร่งรัดการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยกระทรวงสนับสนุนในด้านความรู้สมัยใหม่ เทคนิคการผลิต และการบริหารจัดการรวมทั้งการนำสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วยระบบร้านค้าเครือข่าย
2. ผลักดันการจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม เพิ่มเงินทุนหมุนเวียน การลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ สนับสนุนการนำเครื่องจักรเพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน
3. ให้ความช่วยเหลือเพื่อลดต้นทุนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม โดยจัดบริการปรับปรุงกระบวนการผลิต การบริหารจัดการ การลดต้นทุนพลังงาน การประหยัดพลังงาน
4. สนับสนุนการแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรม ด้วยการส่งเสริมเครื่องจักรให้สามารถใช้เป็นหลักทรัพย์ในการกู้ยืม ผลักดันความร่วมมือกับธนาคารที่ให้สินเชื่อแก่ SMEs เร่งปรับโครงสร้างการบริหาร เพิ่มสาขาและเพิ่มขีดความสามารถพร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม (บอย.)
5. เร่งรัดการปรับปรุงโครงสร้างภาษี เพื่อช่วยลดต้นทุนและข้อเสียเปรียบในการแข่งขัน
6. ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยโรงงานและการมาตรฐานอุตสาหกรรมให้ทันสมัยเอื้อต่ออุตสาหกรรม
7. เร่งรัดการดำเนินงานเพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมทั้งด้านการผลิต การจัดการอย่างต่อเนื่อง
8. พัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อศักยภาพสนับสนุนผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs
9. กำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบและเตรียมความพร้อมรับการเปิดเสรีทางการค้า ส่งเสริม

ภาคเอกชนโดยการให้ข้อมูลด้านการค้า การลงทุน ภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ

มาตรการระยะยาว

1. ปรับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุนให้สอดคล้องยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ
2. เสริมสร้างให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐาน การปรับโครงสร้างการผลิตส่งเสริม สนับสนุนพัฒนาให้สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมพื้นฐาน
3. สร้างความเข้มแข็งแกร่งให้กับอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพการพัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารและแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม
4. พัฒนาอุตสาหกรรม SMEs ให้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การสนับสนุน และส่งเสริมความร่วมมือการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งภาครัฐเอกชนและสถาบันการศึกษา
5. ส่งเสริมบทบาทของสถาบันการเงิน สนับสนุนการจัดตั้งและการดำเนินงานตลอดจนระบบการค้าประกันสินเชื่อ เพื่อพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม SMEs
6. สนับสนุนและกำหนดมาตรฐานเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อการแข่งขันและพัฒนาที่ยั่งยืน
7. สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมในท้องถิ่น ชุมชน และภูมิภาคให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมจัดการที่เข้มแข็ง
8. ส่งเสริมการรับช่วงและเชื่อมโยงการผลิตระหว่างกิจการอุตสาหกรรมให้มีการสนับสนุนและถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างกัน
9. กำกับดูแลสถานประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงภัย มีมลภาวะสูงตลอดจนส่งเสริมและผลักดันการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เน้นการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานประกอบธุรกิจ ตลอดจนปรับปรุงมาตรฐานการจัดการมลพิษทางอากาศควบคุมคุณภาพอากาศ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับกิจการที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ
10. พัฒนาระบบสารสนเทศสถานะอุตสาหกรรม และกฎระเบียบมาตรการทางการค้าที่เชื่อมโยงกันอย่างทั่วถึงระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค
11. เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันอิสระ เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม
12. ส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ด้านอุตสาหกรรมและการลงทุนกับต่างประเทศ เพื่อสร้างพันธมิตรทางการค้าและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จัดทำให้มีกระบวนการประเมินผลการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ; กระทรวงอุตสาหกรรม)

นโยบายนี้โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยให้ราษฎรเป็นศูนย์กลางมีการส่งเสริมพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยราษฎรร่วมกับทีมจังหวัด ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ให้รูปแบบ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นการให้ความรู้สร้างความเข้าใจโดยราษฎรมีส่วนร่วม มีการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนปัจจัยการผลิตต่างๆ เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ เงินทุนหมุนเวียนซึ่งดูจากผลิตภัณฑ์คุณลักษณะดูรายละเอียดวัตถุประสงค์ วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง สร้างโอกาสในการจัดทำแผนธุรกิจเกี่ยวข้องกับการผลิต ตลาด คุณภาพรูปแบบ บรรลุภัณฑ์ การเงิน การบัญชี วิจัยและพัฒนาให้ดีขึ้นและผลิตแล้วเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ทำให้ชุมชนผู้ผลิตเกิดรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวความเป็นอยู่เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ตามปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง”

ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ประเทศไทยมีค่าการลงทุนโดยรวมโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2542 จะมียอดลดลงมาก ซึ่งการลดลงนี้มาจากภาคเอกชนอันเป็นผลจากการชลดตัวด้านการบริโภคในประเทศเอง เรื่องการเพิ่มขึ้นของต้นทุนการลงทุนเป็นผลจากการอ่อนตัวของค่าเงินบาท การขาดสภาพคล่องของผู้ผลิตเป็นผลให้กำลังผลิตส่วนเกินมากเกินไป ในขณะที่เดียวกันการลงทุนภาครัฐบาลและภาครัฐวิสาหกิจก็ลดลงเช่นกัน ทำให้ดุลการค้าของประเทศไทยเกินดุลสูงขึ้นกับกลุ่มอาเซียน สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบันการเกินดุลการค้ามีแนวโน้มที่จะลดลงขณะเดียวกันการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมีผลกระทบน้อยกว่าส่วนมูลค่าการนำเข้าซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น (รายงานประจำปี 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมในปัจจุบันอยู่ในภาวะปกติทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง ด้านสังคม ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีจุดแข็งทางด้านสถาบันครอบครัวที่ให้ความเคารพผู้อาวุโสมีสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจและไม่มีความขัดแย้งทางด้านเชื้อชาติศาสนาเหมือนประเทศเพื่อนบ้านอีกทั้งคนไทยมีทัศนคติที่ดีและให้ความสำคัญด้านการศึกษา แต่ประเทศไทยยังมีจุดอ่อน ที่การขาดจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องความซื่อสัตย์ซึ่งนอกเหนือจากศีล 5 ข้อแล้ว จะต้องประกอบด้วย การไม่เลือกปฏิบัติตามกฎทางโลกและทางธรรม เพื่อตัวเองและเพื่อพวกพ้องจะต้องละเว้นการคอร์รัปชั่นต่อบ้านเมือง มีการปฏิบัติอาชีพและหน้าที่โดยมุ่งมั่นขยันขันแข็งเต็มที่และเป็นตัวอย่างที่ดีต่อผู้ร่วมงาน ผู้ได้บังคับบัญชามีจิตสำนึกของความเป็นคนดี ทำหน้าที่เป็นคนดีของชาติบ้านเมือง (รายงานผลการวิเคราะห์และสรุปผลการสัมมนา; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี)

ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในต้นปี 2540 เป็นต้นมาภาคเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก ส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ การเสื่อมลงของมูลค่าทรัพย์สิน ปัญหาการขาดสภาพคล่องดังนั้น คณะกรรมการร่วมภาครัฐบาลและเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจมีมติให้มีการปรับโครงสร้างหนี้หรือการประนอมหนี้เป็นการเร่งด่วนสำหรับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการ

แก้ไขกฎระเบียบและกฎหมายต่างๆ การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจำหน่ายหนี้สูญ ฯลฯ (รายงานประจำปี 2542 ; สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน)

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท ประเทศไทยเกิดค่านิยมทางด้านวัตถุเพิ่มขึ้น ทุกคนในสังคมมุ่งหาแต่ "เงิน" เพื่อความสุขของตนเอง สังคมไทยจึงกลายเป็น "สังคมบริโภคนิยม" การหาเงินนั้นไม่คำนึงถึงว่าจะถูกกฎหมายหรือไม่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาอาชญากรรมสภาพครอบครัวแตกแยก สังคมอ่อนแอเกิดการอพยพแรงงานไปนอกถิ่นฐานของตนเอง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ถือเป็น "ความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท" เราจึงควรร่วมมือกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น การแก้ไขที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ประชาชนในชาติคิดเป็นทำเป็นและแก้ไขปัญหานั้น

บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบทมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอดีตความเข้มแข็งในท้องถิ่นชนบทอยู่ในขั้นเข้มแข็งมาก ประชาชนมีความสามัคคีมีความร่วมมือกันเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่แน่นแฟ้น ในขณะที่ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีก็ขยายขึ้นเรื่องการแข่ง-แย่งแข่งขันก็มีบทบาทเข้มข้นขึ้นเช่นกันจึงทำให้ท้องถิ่นชนบทได้รับอิทธิพลจากสิ่งเหล่านั้น คนชนบทเริ่มขาดความสามัคคี ขาดความร่วมมือแข่งแย่งแข่งขันเพื่อความอยู่รอด ความสัมพันธ์แบบเครือญาติลดลง มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกสิ่งทุกอย่างที่บ่งบอกความเป็นชนบทเริ่มเลือนราง ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์กำลังถูกลบเลือน ความเข้มแข็งของท้องถิ่นเริ่มลดลงขณะที่ความอ่อนแอกำลังเพิ่มขึ้น

ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

ประเทศไทยเปิดเสรีทางการค้าจึงได้รับอิทธิพลจากสินค้าและค่านิยมตะวันตกมากขึ้น ทำให้ประชาชนชาวไทยมีค่านิยมวัฒนธรรมต่างประเทศได้แก่ การแต่งกายแฟชั่น ทรงผม นิยมไปเที่ยวต่างประเทศ ค่านิยมสินค้าต่างประเทศ ได้แก่ เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋า ฯลฯ สาเหตุนี้เองทำให้เราต้องสั่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ขาดดุลการค้าประกอบกับความทันสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสารและการคมนาคม จึงทำให้ประเทศไทยได้รับกระแสวัฒนธรรมและนิยมสินค้าต่างประเทศมากขึ้น โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนของชาติฉะนั้นเราทุกคนควรตระหนักถึงปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน และควรหันมาสนับสนุนสินค้าไทย เพื่อประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าไม่ขาดดุลการค้า ควรหันมาอุดหนุนสินค้าไทยตามโครงการ "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" กินของไทยใช้ของไทยร่วมใจประหยัด เพื่อประเทศไทยพัฒนาเศรษฐกิจดีขึ้นทำให้สังคมเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

บริบทระดับท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน / ชุมชน

บ้านสระมนโนราห์ เริ่มก่อตั้งมาจนถึงปัจจุบันนี้ประมาณ 100 กว่าปีคนกลุ่มแรกที่มาเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านสระมนโนราห์คือ ทวดคง (ชาย) ทวดคงอพยพมาจากเมืองศรีเทพ เพชรบูรณ์ได้ทำการถางป่า

จับจองที่ป่าเป็นของตนเองต่อมาทวดจันทร์ (หญิง) เป็นญาติกับทวดคง ได้ย้ายถิ่นฐานตามมาอยู่ที่นี้ด้วย ได้พบกับทวดน้อย (ชาย) แต่งงานกันมีลูกหลานแยกและขยายครอบครัวใหญ่ขึ้น มีลูกหลานมากมายจนถึงปัจจุบันนี้

คุณตาพูน และคุณยายเนื่อง สดโคกกรวด เล่าให้ฟังว่าหมู่บ้านสระมนโนราห์ มีสระน้ำขนาดใหญ่ ประจำหมู่บ้าน มีน้ำใช้ตลอดปีชื่อ สระมนโนราห์ ที่ตั้งชื่อนี้เพราะมีนางมนโนราห์ มาถอดปีกถอดหางลงเล่น น้ำที่สระมนโนราห์ แห่งนี้

สาเหตุที่ทวดจันทร์ และทวดคง อพยพย้ายถิ่นที่อยู่เพราะเกิดโรคระบาด คือ โรคฝีดาษ และ ทวดจันทร์ หนีโจรผู้ร้ายที่ต้องการจับตัวเป็นภรรยา

สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันในหมู่บ้านสระมนโนราห์ มีครัวเรือน 292 ครอบครัวยังมีบ้าน 320 หลังคาเรือน ประชากรทั้งหมด 1,460 คน เป็นชาย 380 คน เป็นหญิง 412 คน คนชราอายุ 60 ปีขึ้นไปได้รับการสงเคราะห์จากรัฐจำนวน 37 คน และได้รับการรักษาพยาบาลฟรี ในหมู่บ้านมีคนพิการ 5 คน คนชราฐานะยากจนไม่มีผู้อุปการะ 1 คน (ข้อมูล : คุณหม่อมกัทธิรา สุภามา ศูนย์แพทย์ 7) ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาภาคบังคับ

ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน / ชุมชน

จากสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมกับการเกษตร ชาวบ้านสระมนโนราห์ส่วนใหญ่จึงมีอาชีพทำนาทำไร่และปลูกพืชต่างๆ เช่น ปลูกข้าว ปลูกอ้อย และหีบอ้อยเพื่อทำน้ำตาลสด น้ำตาลปึก (น้ำตาลก้อน) ปลูกถั่วดิน โดยอาศัยน้ำจากสระมนโนราห์ทำการเกษตรแต่ปัจจุบันอาชีพปลูกอ้อย หีบน้ำตาล ปลูกถั่วดิน เลิกไปแล้วเพราะน้ำท่วมและการทำการเกษตรนาข้าว ก็มีรายได้ที่ไม่แน่นอนเพราะอาชีพธรรมชาติเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของผู้ปกครองนักเรียน 4,031 บาท / เดือน ปี 2544 ข้อมูลโรงเรียนตำบลโคกกรวดปัจจุบันจึงมีการทำนา เพื่อไว้บริโภคในครอบครัวเท่านั้น และชาวบ้านสระมนโนราห์ จึงหันมาประกอบอาชีพรับจ้าง และทำอาชีพอื่นๆ เสริมเช่น รับจ้างบริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด การประมง การค้าขาย อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ อาชีพปลูกดอกดาวเรืองและผลิตดอกไม้จัน ปลูกผักปลอดสารพิษ จากการศึกษาสอบถามถึงปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพพบว่า การทำอาชีพการเกษตรนั้นมีต้นทุนในการผลิตสูง เรื่องปุ๋ยเคมี ค่าจ้างแรงงาน และอีกทั้งต้องกู้ยืมเงินในอัตราดอกเบี้ยสูงมาลงทุน ทำให้ได้ผลผลิตที่มีต้นทุนสูงจึงมักประสบปัญหาการขาดทุน

ด้านวัฒนธรรม

งานบุญหรืองานประเพณี หมู่บ้านสระมโนราห์ หมู่ที่ 6

เดือน	บุญประเพณี
มกราคม	ปีใหม่สวดมนต์กลางหมู่บ้าน
กุมภาพันธ์	เลี้ยงผีปู่ย่าตายายกลางหมู่บ้าน, ศาลเจ้าปู่บ้าน
มีนาคม	เทศกาลขนมห่อ, ขนมเทียน เพื่อตัดบาตร
เมษายน	สงกรานต์ รดน้ำพระ, รดน้ำผู้ใหญ่ คนชรา
พฤษภาคม	ฝนซุก, หว่านกล้า, ทำขวัญข้าว, ปลุกผักสวนครัว
มิถุนายน	ฝนซุก, หว่านกล้า, ทำขวัญข้าว, ปลุกผักสวนครัว
กรกฎาคม	เข้าพรรษา ทำบุญวันอาสาฬหบูชา
สิงหาคม	ทำบุญตัดบาตรทุกวัน และวันพระเข้าพรรษา
กันยายน	ทำบุญตัดบาตร กระจาสารท
ตุลาคม	พระออกพรรษา, ตักบาตรเทโว
พฤศจิกายน	ลอยกระทง, ทอดกฐิน, เทศมหาชาติ
ธันวาคม	จัดงานประจำปีที่วัดเกี่ยวข้าว ทำนาเสร็จ

ตารางที่ 4.1 งานบุญงานประเพณีหมู่บ้านสระมโนราห์

ชาวบ้านสระมโนราห์ เป็นผู้เลื่อมใสในพุทธศาสนาอันมั่นคงในขนบธรรมเนียมประเพณี และยังคงนับถือผีบรรพบุรุษเห็น ได้จากมีการเลี้ยงผีปู่ย่าตายายกลางหมู่บ้าน ศาลเจ้าปู่กลางบ้าน เพราะมีความเชื่อว่าจะคุ้มครองให้อยู่อย่างสงบสุข และคุ้มครองป้องกันภัยต่างๆ สำหรับประเพณีในหมู่บ้านที่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมานั้นมีดังนี้

1. ประเพณีทำบุญ ชาวบ้านสระมโนราห์จะตัดบาตรทุกเช้าและถ้าผู้ใดมีเวลาจะไปวัดทุกเช้าเพื่อจ้งหันเมื่อถึงวันสำคัญทางศาสนาจะมีการทำวัตรเย็น และเวียนเทียน ฯลฯ
2. ประเพณีเทศมหาชาติ ชาวบ้านทุกหลังคาเรือนจะร่วมกันจัดงานบุญนี้ขึ้นทุกปี
3. ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทย หรือวันตรุษสงกรานต์ ชาวบ้านสระมโนราห์จะไปรวมตัวกันที่วัดเพื่อสรงน้ำพระ รดน้ำและขอพรจากพ่อแม่ ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน มีการเล่นพื้นเมืองต่างๆ เช่น เล่นสะบ้า รำโทน วิ่งเปี้ยว วิ่งกระสอบ ไล่เต่า (ชักคะเย่อโดยมีหลักอยู่ตรงกลางพื้นเชือกไว้หนึ่งขอน) มีการประกวดนางสงกรานต์ประจำปี
4. ประเพณีบุญกลางบ้านมีศาลเจ้าปู่ ก่อนพิธีหนึ่งอันจะจัดให้มีสวดมนต์เย็นรุ่งขึ้น วันพิธีชาวบ้านจะ

นำส้มสุก ลูกไม้ (ผลไม้) อาหารหวานความมาถวายตาปู่ (เจ้าปู่) เลี้ยงพระเจ้า จากนั้นก็จะเป็นการเลี้ยงผู้คนที่ไปร่วมงานตลอดวัน ชาวบ้านเล่าว่าเป็นงานที่สนุกสนานมาก

5. ประเพณีแต่งงาน ยังคงไว้แบบโบราณมีฤกษ์ยามแน่นอน มีการไหว้ผี (เสี่ยงทายคงไถ่จากเครื่อง เช่น ไหว้ พิธีส่งตัวเข้าหอ โดยผู้ใหญ่ที่มีประวัติชีวิตคู่ที่ดี นำว-สาวขึ้นเตียง โปรบข้าวตอกดอกไม้ เงินทอง พร้อมทั้งอวยพรด้วยคำพูดคำสอนที่ดี ทำเช่นนี้สืบเนื่องกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ย่าตาทวด

6. ประเพณีบวชพระ มีพิธีเรียกขวัญนาค (ทำขวัญนาค) เทศน์สอนนาคยังคงได้แบบโบราณนำนาคไปบวชเป็นพระที่วัดมีการแห่อย่างสนุกสนานถือว่าเป็นงานที่ได้บุญมาก จะบวชชายที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

7. ประเพณีแห่นางแมว หากมีปีใดฝนแล้งไม่ตกตามฤดูกาลชาวบ้านจะจัดให้มีการแห่นางแมวไปรอบหมู่บ้านเพื่อขอฝน

8. ประเพณีวันสารทไทย ชาวบ้านจะทำข้าวกระยาสารทและกล้วยไข่ไปทำบุญที่วัด เพื่อทำบุญอุทิศให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

9. ประเพณีการจัดงานเทิดพระเกียรติ เมื่อถึงวันสำคัญเช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีนาถชาวบ้านจะร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้าจากนั้นจะร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านที่สาธารณะต่างๆ ให้สะอาดเรียบร้อยเมื่อถึงเวลา 1 ทุ่มตรงจะร่วมกันจัดเทียนชัยถวายพระพรพร้อมกันกับพิธีใหญ่ของประเทศ

ข้อมูลด้านอื่นๆ

ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

ลักษณะประชากร

หมู่บ้านสระมโนราห์ มีจำนวนประชากร 1,460 คน เป็นชาย 380 คน คิดเป็นร้อยละ 26.03 เป็นหญิง 412 คน คิดเป็นร้อยละ 28.22 กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม จำนวน 55 คน ซึ่งเป็นช่วงอายุวัยทำงาน ประกอบอาชีพในแรงงานและมันสมองเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้

ลักษณะของประชากร	จำนวนคน	ร้อยละ
1 เพศ		
-ชาย	380	26.03
-หญิง	412	28.22
-ผู้อยู่ต่างถิ่น	668	45.75
รวม	1,460	100
2 อายุ		
1วัน – 3 ปีเต็ม	37	4.15
3ปี 1 วัน – 6 ปีเต็ม	34	3.82
6ปี 1 วัน – 12 ปีเต็ม	94	10.55
12 ปี 1 วัน – 14 ปีเต็ม	31	3.48
15 ปี 1 วัน – 18 ปีเต็ม	72	8.08
18 ปี 1 วัน – 50 ปีเต็ม	556	62.40
50 ปี 1 วัน – 60 ปีเต็ม	39	4.38
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	28	3.14
รวม	891	100

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตาม ลักษณะของประชากร
จบการศึกษา – ประชากรส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

แหล่งน้ำที่สำคัญในหมู่บ้าน

หมู่บ้านสระมนโนราห์ หมู่ที่ 6 มีสระน้ำสระมนโนราห์กักเก็บน้ำได้ตลอดปี สามารถใช้ทำการเกษตร
เช่น ทำนา ทำสวนทำไร่ ปลูกดอกดาวเรือง

ถ้าตะคลองส่งน้ำอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านสระมนโนราห์ มีน้ำใช้ได้เป็นช่วงๆ เดือนจะใช้น้ำตลอดปี
ไม่ได้เพราะสภาวะแห้งแล้งขาดแคลนน้ำ

แหล่งกักเก็บน้ำที่สำคัญคือ อ่างเก็บน้ำ อ่างห้วยยาง ของกรมชลประทานหมู่ที่ 11 สามารถเก็บกักน้ำ
ได้สูงสุด 6.519 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทานทั้งหมด 1,200 ไร่ สระมนโนราห์ หมู่ที่ 6 กักเก็บน้ำ
เพื่อเกษตรกรรมปลูกผักปลอดสารพิษ

ปัจจุบันมีแหล่งน้ำ (ทั้งของสาธารณะและส่วนบุคคล)

แหล่งน้ำ	จำนวนแห่ง	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	7 บ่อ	—	✓
บ่อน้ำบาดาล	13 บ่อ	✓	—
สระน้ำ	1 สระ	✓	—
คลองน้ำ	1 แห่ง	✓	—
ห้วย	—	—	—
หนอง	—	—	—
บึง	—	—	—
แม่น้ำ	—	—	—
ฝายกั้นน้ำ	—	—	—
เขื่อนกั้นน้ำ	—	—	—
ทะเล	—	—	—

ตารางที่ 4.3 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

พื้นที่ทำการเกษตร จำนวน 418 ไร่ เป็นที่นา 404 ไร่ เป็นพื้นที่สวน 12 ไร่ อื่นๆ คือไม้ดอกไม้ประดับ จำนวน 2 ไร่

ด้านเศรษฐกิจ (ข้อมูลจากการลงพื้นที่หมู่บ้าน ดูจากภาพรวมของหมู่บ้าน)

หมู่บ้านสระมนโนราห์ หมู่ที่ 6 เศรษฐกิจดีพอควรเพราะมีบริษัทผลิตอาหารสัตว์ตั้งอยู่ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำงานบริษัทมีรายได้ดีมากบริษัท เจริญโภคภัณฑ์ จำกัด มีการจ่ายค่าแรงผลตอบแทนและสวัสดิการรักษาพยาบาลดีมาก มีประกันสังคมด้วย

ชาวบ้านที่ทำนาทำไร่ มีจำนวนน้อยทำเพื่อใช้รับประทานในครัวเรือน ชาวบ้านมีอาชีพเสริม คือ การเพาะก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ปลูกดอกดาวเรือง แปรรูปผลิตภัณฑ์จากเห็ด ฯลฯ

วัฒนธรรมประเพณีที่เด่นๆ

1. ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ชาวคมนต์กลางหมู่บ้านจัดในวันที่ 1 มกราคมของทุกปีที่กลางหมู่บ้าน นำพระมาสวดมนต์ เพื่อเป็นสิริมงคลให้ชาวบ้านอยู่อย่างมีความสุขตลอดปี
2. ประเพณีวันตรุษสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ไทยชาวบ้านจะรวมตัวกันที่วัดเพื่อสงน้ำพระ รถน้ำและขอพรจากพ่อแม่ ผู้สูงอายุในหมู่บ้านมีการทำบุญตักบาตรตอนเช้า และมีการละเล่นพื้นเมืองต่างๆ รวมถึง

การประกวดเทพีสงกรานต์ประจำปี ประเพณีนี้จัดขึ้นวันที่ 13 เมษายนของทุกปี

3. ประเพณีเข้าพรรษา ทำบุญวันอาสาฬหบูชาจัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร ตอนช่วงเช้า พอดตกตอนค่ำก็ไปเวียนเทียนที่วัด และใส่บาตรรูปบาตรเทียนถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระภิกษุสงฆ์ เป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ

4. ประเพณีออกพรรษา ตักบาตรเทโวจัดขึ้นในเดือนตุลาคมของทุกปี มีการทำบุญเพื่ออุทิศให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว

5. ประเพณีทอดกฐิน เทศน์มหาชาติและลอยกระทง จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีมีการตั้งกอง-กฐินเพื่อไปทอดที่วัด ทางวัดจัดงานเทศน์มหาชาติหลังจากนั้นก็ถึงประเพณีลอยกระทงชาวบ้านจัดทำกระทงไปลอยน้ำเพื่อขอขมาพระแม่ น้ำคงคา ที่เราใช้ดื่ม ใช้อุปโภคบริโภคเป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านบวกและลบของความเข้มแข็งชุมชน

จากการลงพื้นที่ศึกษาบริบทชุมชน หมู่บ้านสระมนโนราห์ หมู่ที่ 6 มีความเข้มแข็งของชุมชนระดับปานกลาง เพราะดูจากมีงานบุญต่างๆ เช่น งานทอดผ้าป่า, งานกฐินสามัคคี งานบุญแต่งงาน งานบวช งานศพ สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือกันปานกลางส่วนใหญ่บุคคลใดไปช่วยงาน ก็จะมีแต่กลุ่มคนเดิมออกมาช่วยในเรื่องการพัฒนาหมู่บ้านก็เช่นกัน มีการจัดทำความสะอาดภายในหมู่บ้านก็มีชาวบ้านออกมาช่วยเหลือพัฒนาบางส่วนเท่านั้น แต่ถ้าจะกล่าวถึงข้อดี ในเรื่องความพร้อมในการบริหารและจัดการงานกองทุนหมู่บ้านนั้น หมู่บ้านสระมนโนราห์มีความพร้อมมาก เพราะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเป็นผู้สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในหมู่บ้านโดยการใช้วิธีสร้างเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านซึ่งหมู่บ้านที่ผ่านการประเมินความพร้อมแล้ว สามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ศึกษาดูงานและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างหมู่บ้าน ซึ่งในการสนับสนุนความรู้ด้านวิชาการและการจัดการแก่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิก จากอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดและอำเภอ

ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยภาพรวมมีดังนี้

ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหาร จัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่าช่วงแรกทีเข้าไปสัมภาษณ์ชาวบ้านไม่เข้าใจว่า รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลือประชาชนด้านการประกอบอาชีพ มีรายได้เสริมเพื่อให้ครอบครัวอยู่อย่างไม่เดือดร้อน ชาวบ้านจะเข้าใจแต่เพียงว่านำเงินมาให้กู้ยืมเสียดอกเบี้ยถูกเท่านั้นแต่ปัจจุบันชาวบ้านเข้าใจนโยบายกองทุนหมู่บ้านดีขึ้นและกู้ยืมไปประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

2) เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านมีความเข้าใจว่ารัฐบาลให้ทุกหมู่บ้านนำมาให้คณะกรรมการจัดสรร เพื่อให้ชาวบ้านผู้ยื่นในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำนำไปสร้างงานสร้างอาชีพมีรายได้เสริมเพื่อจุนเจือครอบครัว

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ถูกคัดเลือกขึ้นมา 15 คน เพื่อบริหารงานกองทุนหมู่บ้านในการคัดเลือกคณะกรรมการต้องทำเวทีระดับชาวบ้านมีชาวบ้านมาประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด เพื่อจัดตั้งคัดเลือกคณะกรรมการต้องมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านกล่าวไว้

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนพบว่า ผู้ที่จะขอกู้เงินกองทุนได้ต้องเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน มีผู้ค้ำประกัน 2 คน ต้องถ่ายรูป 2 ใบ สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน เขียนคำขอกู้สอดคล้องกับโครงการและจำนวนเงินที่ขอกู้ ส่งคืนดอกเบี้ย 8.40 %/ ปี กำหนดระยะเวลาการส่งคืนไม่เกิน 1 ปี จุดเด่นคือผู้ขอกู้ต้องมีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาข้างต้น จุดด้อยคือ จำนวนเงินที่ขอกู้ได้อาจได้ไม่เท่ากับที่ขอกู้ เพราะสมาชิกที่ขอกู้มีมากต้องดูที่โครงการความจำเป็นในการใช้เงินและต้องแบ่งปันให้สมาชิกทุกคนได้กู้เงินดังกล่าว

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่าการทำบัญชียุ่งยากซับซ้อน เพราะคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบางหมู่บ้าน มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันและเข้าใจระบบบัญชีได้ยากต่างกันถ้าหมู่บ้านมีคณะกรรมการที่มีความรู้เรื่องการทำบัญชีก็ไม่ยากเกินไป และการทำบัญชีความจะกำหนดชัดเจนเลยว่า รัฐบาลจะให้ทำบัญชีตามแบบธนาคารออมสินหรือตามแบบของอำเภอ

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่าถ้าชาวบ้านให้ความร่วมมือการเก็บข้อมูลก็ได้ถูกต้องชัดเจน แม่นยำและสามารถนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์ถูกต้องครบถ้วน แต่ส่วนใหญ่ที่พบคือเมื่อนักศึกษาลงพื้นที่ไปเก็บข้อมูลชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือและไม่ให้ข้อมูล จึงทำให้ข้อมูลที่ได้บิดเบือนจากความเป็นจริงการนำเสนอรายงานก็ไม่ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการใช้ข้อมูลจริง และแบบสอบถาม บร. เป็นคำถามที่เข้าใจยากควรใช้ข้อความที่อ่านแล้วเข้าใจง่ายเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้ถูกต้องตรงประเด็น

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่าจำนวนเงินไม่พอกับผู้ขอกู้เงิน เพราะเป็นหมู่บ้านใหญ่วิธีทางแก้ไขคือ รอเก็บดอกผลและเงินต้นเข้ามาก่อนแล้วให้ปล่อยกู้่อีก การปล่อยกู้ให้เป็นงวดๆ งวดละ 10 - 15 คน และดูความจำเป็นของผู้ที่มีความจำเป็นมาก่อน ก็ให้กู้เงินกองทุนก่อน

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่ากองทุนหมู่บ้านมีระดับความเข้มแข็งปานกลาง ดูจากงานบุญต่างๆ ที่ชาวบ้านมาช่วยกัน ความเข้มแข็งของชุมชนก็ปานกลางแต่ก็ถือว่าเป็นหมู่บ้านที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านได้และสามารถสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ศึกษาดูงานได้ เพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างหมู่บ้าน ทำให้ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป จำนวนเงินที่ขอกู้ได้ไม่มากเพราะมีผู้ขอกู้มากเป็นหมู่บ้านใหญ่ บางโอกาสมีผลกระทบ คือ เงินที่ขอกู้ได้น้อยนั้นไม่พอจะไปประกอบกิจกรรมที่เสนอขอกู้ไปแล้วก็แนะนำให้ผู้กู้ใช้ทุน-

สำรองของตนเองด้วย เพื่อการกู้เงินไปประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผลการประเมินหน่วย ระบบB

หน่วยระบบB คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ดูแลราย

ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบB พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ดูแล ผู้ดูแลที่ประกอบกิจการอยู่เดิมแล้ว แล้วมาขอู้เพื่อการลงทุนเพิ่ม หรือขยายกิจการก็สามารถนำเงินที่ขอู้ได้ประกอบกิจการเพิ่มเติมได้เลย ทำให้การกู้เงินนั้นก็ได้อำนาจเงินที่ขอู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์เพื่อการลงทุนเพิ่ม เพื่อประกอบกิจการมีรายได้จนเจือจรรอบครัว กรณีที่ผู้ดูแลบางคนไม่ได้มีประสบการณ์ และไม่ได้ประกอบกิจการอยู่เดิมกู้เงินได้แล้วบางครั้งก็ไม่ว่าตนเองจะลงทุนทำอะไรดี และเกิดความกังวลว่าถ้าลงทุนแล้วกิจการจะเจริญหรือไม่ ด้วยเหตุนี้เองจึงมีคำแนะนำให้ทางรัฐบาลช่วยฝึกอาชีพให้ก่อนแล้วจึงปล่อยเงินกู้ เพื่อใช้เงินขอู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์จริง

2) อื่นๆ ที่เกี่ยวกับบริบทของหน่วยระบบB ผู้ขอู้เงินได้จำนวนเงินไม่เท่ากับที่ขอู้บางครั้งนำมาประกอบกิจการอะไรก็ทำไม่ได้ หรือทำได้เพียงเล็กน้อยแนะนำให้เงินทุนของตนเองมาลงทุนเพิ่ม เพื่อสามารถประกอบกิจการได้และต้องมีความตั้งใจและมุ่งมั่นอย่างจริงจัง เพื่อสามารถประกอบอาชีพได้อย่างสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบB พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้กองทุน จำนวนเงินที่ขอู้ได้กรณีที่ได้เงินเท่ากับจำนวนที่ขอู้ก็จะสามารถมาประกอบกิจการใหม่หรือประกอบการขยายกิจการได้เลย ตามคำขอู้ที่เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อมีรายได้จนเจือจรรอบครัว แต่ในกรณีที่ประกอบกิจการอยู่เดิมแต่ได้จำนวนเงินน้อยกว่าที่ขอู้ก็นำมาลงทุนเพิ่มเล็กน้อยและถ้าได้กำไรเพิ่มขึ้นจึงควรขยายกิจการต่อไป แต่ถ้าไม่มีกิจการอยู่เดิมและจำนวนเงินขอู้ได้น้อยกว่าคำขอู้ก็ควรลงทุนเพียงเล็กน้อย หรืออาจนำทุนเดิมมาลงทุนเพิ่มเพื่อประกอบกิจการใหม่พึ่งพาตนเองมีอาชีพมีรายได้เสริม พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

2) ผู้ดูแลประกอบกิจการด้วยเทคนิควิธี การที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจากได้ศึกษาค้นคว้าและประกอบกิจการด้วยตนเอง

ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

การทำกิจการอย่างถูกต้องของผู้ดูแลราย พบว่าถ้าผู้ดูแลทำกิจการอย่างถูกต้อง การปฏิบัติงานก็ไม่มีปัญหาอุปสรรค กิจการก็จะมีคุณค่าได้รับผลกำไรตอบแทนและสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ แต่กรณีที่ผู้ดูแลทำกิจการไม่ถูกต้องก็จะเกิดปัญหาและอุปสรรค เช่นกู้เงินแล้วนำเงินไปใช้เล่นการพนันก็จะเกิดปัญหาคือไม่ก่อให้เกิดรายได้ และเมื่อถึงเวลาที่จะส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยก็ไม่สามารถส่งให้กองทุนหมู่บ้านได้การพึ่งพาตนเองในการมีอาชีพเสริมมีรายได้ มาจนเจือจรรอบครัวก็จะไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่ตั้งไว้

ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง ผู้นำเงินกู้ได้ไปประกอบกิจการจริงจะทำให้เกิดรายได้เป็นรูปตัวเงินสามารถมีอาชีพเสริมพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และผู้กู้อาจได้ผลผลิตเป็นรูปสิ่งของและสามารถนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยส่งคืนกองทุนได้

2) ผลกระทบโดยตรง

จุดเด่น คือ

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการหรือนำเงินไปลงทุนใหม่เพื่อเกิดรายได้เลี้ยงตนเองและมีอาชีพเสริมสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

- ผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น เพราะได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

จุดด้อย คือ

- ถ้าผู้กู้กู้เงินแล้วนำเงินไปใช้ผิดประเภทก็จะเกิดปัญหาหนี้สินและไม่สามารถหาเงินส่งคืนกองทุนหมู่บ้านได้

- การคิดริเริ่ม การศึกษาเรียนรู้การสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ก็ไม่เกิดขึ้นไม่สามารถมีรายได้จนเจอครอบครัว ถ้าไม่รู้จักประกอบอาชีพการพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืนก็ทำไม่ได้เช่นกัน

3) ผลกระทบโดยอ้อม

- ผู้กู้สามารถพึ่งพาตนเองได้

- ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งในการประกอบกิจการตนเองอย่างยั่งยืนและนำเงินส่งคืนกองทุนได้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่รัฐบาลตั้งไว้

- การกลับคืนถิ่นฐานของประชาชน

ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

ตัวชี้วัดการประมวลเทคนิควิธีการดำเนินกิจการ หมายถึง การจัดกลุ่มผู้ทำกิจการเดียวกันให้คิดกระบวนการที่ดีในแนวคิดเชิงระบบจากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า อาชีพค้าขายในหมู่บ้านสระมโนราห์ สรุปได้ดังนี้

ประเภทของอาชีพ

1. การผลิตทางการเกษตร

-เลี้ยงสัตว์ ได้แก่ อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่

-ปลูกพืช ได้แก่ อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า

2. ค้าขาย

-ค้าขายของชำ

ตารางการประมวลเทคนิค

อาชีพ	ปัจจัยนำเข้าที่ดี	กระบวนการที่ดี	ผลผลิตที่ดี
อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	-การคัดเลือกแม่พันธุ์ ที่แข็งแรง	-การให้วัคซีนไก่เพื่อ ต้านทานโรคติดต่อ -การให้อาหารเสริมเพื่อ ไข่ดก ลูกใหญ่ ไข่แดง -การให้น้ำสะอาดผสม จุลินทรีย์ อี.เอ็ม. -การให้อาหารดีมีคุณ ภาพ	-ได้ผลผลิตไข่ไก่ ที่แดงไข่ดก ลูกใหญ่ -ผู้ผู้มียรายได้ 3,000 บาท / เดือน / 1ผู้ผู้
อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า	-เชื้อเห็ดที่นำมาเพาะ มีคุณภาพดี ไม่เกิด เชื้อราแฝง ผ่านการฆ่า เชื้ออย่างดี	-เมื่อปั่นก้อนเชื้อเห็ด แล้วมีการนำก้อนเชื้อไป นั่งในหม้ออบแรงดัน เพื่อฆ่าเชื้อ โรค นำเชื้อ เห็ดใส่ก้อนเชื้อ เพื่อได้ ก้อนเชื้อที่มีคุณภาพได้ ปริมาณเห็ดสูง	-ก้อนเชื้อที่ผ่านการฆ่า เชื้อ เมื่อนำมาเพาะเลี้ยง ในโรงเรือนรดน้ำทุกวัน จะให้ผลผลิตเห็ดนางฟ้า ปริมาณสูงเกิดรายได้ 2,000 บาท/เดือน/1ผู้ผู้
อาชีพค้าขาย	-ตั้งร้านค้าอยู่แหล่ง ชุมชนท่าแลดี -ร้านค้าติดถนนใหญ่ การสัญจรสะดวก	-ไม่ขายเชื่อเพราะทุนจม -ไม่จัดทำสต็อกสินค้า เพราะเมื่อสินค้าหมดจึง ไปซื้อมาขายใหม่ทำให้ สินค้าใหม่สดเสมอ	-ขายสดคงขายเชื่อทุนไม่ จมมีรายได้ทุกวัน -เมื่อ ไม่ได้จัดทำสต็อก สินค้า สินค้าขายได้ดี เพราะใหม่สดเสมอ

ตารางที่ 5.1 ตารางการประมวลเทคนิค

ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน

1. เกิดเครือข่ายเรียนรู้ การบริหารจัดการและเป็นตัวอย่างให้ชาวบ้านหมู่บ้านอื่นในตำบลศึกษาดูงาน
2. การเพิ่มรายได้จากอาชีพเสริม ที่ผู้ผู้ประกอบกิจการนั้นๆ
3. เกิดการจ้างงานภายในหมู่บ้าน ทำให้ไม่เกิดภาวะตกงาน
4. ประชาชนในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพต่างๆ

บทที่ 5

สรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ

สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน หัวหน้าชุมชนทำการเรียกประชุมเพื่อจัดทำประชาคม โดยชาวบ้านเข้าร่วมประชุม 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด และจัดตั้งเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา 15 คน
2. การเกิดระบบการบริหารกองทุน
 - การรับสมัครสมาชิก ผู้สมัครสมาชิกกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์ต้องมีคุณสมบัติตามที่ระเบียบกองทุนหมู่บ้านนี้กำหนดขึ้น
 - มีการคัดเลือกผู้กู้เงิน โดยดูจากความจำเป็นของผู้กู้เงินที่ต้องใช้เงินก่อน ไม่ได้ดูจากการส่งใบส่งกู้ก่อน หรือหลังเท่านั้น การอนุมัติเงินกู้คณะกรรมการทั้ง 15 ท่าน ประชุมลงมติมีความเห็นว่าสมควรจะปล่อยเงินกู้ให้รายใด เป็นจำนวนเงินเท่าไร
 - มีการรับเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยที่ผู้กู้เงินนำมาส่งคืนที่บ้านประธานกองทุนทุก ๆ สิ้นเดือน ประธานกองทุนจะเก็บรวบรวมเงินส่งธนาคาร ซึ่งผู้กู้ทุกคนก็มีความสามารถในการชำระคืน ไม่มีผู้ค้างชำระ การจัดทำบัญชีต่าง ๆ เற்றுญิกและเลขานุการเป็นผู้จัดทำบัญชีส่งทางอำเภอ
3. เกิดการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า เมื่อชาวบ้านกู้เงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว นำเงินที่กู้ไปประกอบอาชีพมีรายได้เสริมทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง การร่วมกลุ่มของกลุ่มเกษตรกรธรรมชาติ “ปิยะมิตร” เพื่อเพาะเห็ดนางฟ้า การเรียนรู้เพื่อผลิตก้อนเชื้อเห็ด แนะนำความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยให้หมู่บ้านอื่นมาศึกษาดูงาน ถือเป็น การพึ่งพาตนเอง ได้อย่างยั่งยืน
4. เกิดการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า จำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 270 คน มีผู้กู้เงินกองทุน 92 คน จำนวนเงินที่กู้ 1,100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34 ของจำนวนผู้เป็นสมาชิกทั้งหมด ซึ่งสามารถแยกเป็นกลุ่มอาชีพ ดังนี้คือ
 - อาชีพเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่
 - อาชีพเพาะเห็ดนางฟ้า
 - อาชีพค้าขายผู้กู้ที่กู้เงินได้แล้วนำไปประกอบอาชีพทั้ง 3 อาชีพนี้ สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้ผู้ที่เคยอพยพทำงานนอกถิ่นฐาน กลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่นเดิมของตนเอง ซึ่งเงินกองทุนหมู่บ้านเป็นเงินที่รัฐบาลให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำและเป็นการช่วยเหลือประชาชน รวมถึงกระตุ้นเศรษฐกิจ ในระบบฐานรากของประเทศและสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติในอนาคต

5. การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็ง พบว่า เดิมชาวบ้านไม่เข้าใจเรื่องกองทุนหมู่บ้านจึงไม่ให้ความร่วมมือ ไม่เข้ามาประชุมเพื่อทำประชาคม แต่ปัจจุบันนี้ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการทำประชาคมมากขึ้น แสดงว่าชุมชนเกิดความสามัคคีและมีความเข้มแข็งภายในชุมชน

การอภิปรายผล

1. การเกิดกองทุนหมู่บ้าน

จุดเด่น

- เป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้กับชุมชน รู้จักคิด ออกเสียง ลงมติ ตามเสียงข้างมากรับรู้ปัญหาซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ

จุดด้อย

- การรวมกลุ่ม จะมีข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีการโต้เถียงกันบ้าง แต่ก็สามารถร่วมแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้

2. การเกิดระบบการบริหารกองทุน

จุดเด่น

- การปฏิบัติงานของคณะกรรมการเป็นไปตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จุดด้อย

- สัญญาเงินกู้มีรายละเอียดมากเกินไป การทำความเข้าใจทำได้ยาก ควรมีการปรับปรุงสัญญาให้สอดคล้องกับการใช้งาน
- การทำบัญชีจัดทำบัญชียุ่งยากและซับซ้อนมากเกินไป ยากต่อความเข้าใจของคณะกรรมการ

3. การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

จุดเด่น

- มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การเพาะเห็ดนางฟ้า การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ ทำให้ชาวบ้านมีอาชีพเสริมและเกิดรายได้ มาจนเมื่อครบครัวสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่นการใช้ใบกระถินผสมอาหารให้ไก่กิน เพื่อให้ได้ไข่ลูกใหญ่และแดง

จุดด้อย

- มีการขายสินค้าตัดราคากันเองระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

จุดเด่น

- มีการรวมกลุ่มกันเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้เกิดรายได้และเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบรากฐานของประเทศ ซึ่งหมายถึงการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

จุดคือย

- ความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายตามแบบเศรษฐกิจพอเพียงเปลี่ยนแปลงไป เพราะเกิดจากปัญหาความยากจนและภาวะหนี้สิน

5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง

จุดเด่น

- การที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้นมา ทำให้มีการบริหารจัดการเองภายในหมู่บ้านซึ่งมีการจัดประชาคมบ่อยครั้ง ชาวบ้านให้ความร่วมมือเข้าร่วมทำประชาคม ทำให้เกิดความสามัคคีและความเข้มแข็งภายในชุมชน

จุดคือย

- ในการจัดประชาคมมีข้อโต้เถียงและขัดแย้งกัน ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยและจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำสรุปรายงานปัญหาต่างๆ ซึ่งมีข้อเสนอแนะการแก้ไขปรับปรุง ระเบียบข้อบังคับกองทุนในการบริหารจัดการกองทุนดังนี้

1. ตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านฯ เรื่องการชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยต้องจัดส่งให้เสร็จสิ้นภายใน 1 ปี คิดว่าระยะเวลา 1 ปี สั้นเกินไปควรประมาณ 2 ปีเพราะผู้กู้บางรายทำกิจการ 1 ปี ยังไม่เห็นผลที่จะได้เลย เช่น การเลี้ยงวัว การปลูกไม้ผลยืนต้น
2. การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย โดยที่ให้ผู้กู้แต่ละรายไปส่งเงินเองแล้วให้นำเอกสารการส่งคืนเงินมาให้คณะกรรมการถือเป็นการยุ่งยากและตรวจสอบไม่ได้ว่าบุคคลใดส่งเงินหรือไม่ เพราะอาจอ้างว่าใบเอกสารส่งเงินหายจึงขอเสนอแนะนำไปเปิดลักษณะธนาคารในหมู่บ้าน เช่นเดียวกับเปิดธนาคารในสถานศึกษาและมีพนักงานของธนาคารมาช่วยดูแลด้วย
3. อัตราดอกเบี้ยรัฐบาลควรกำหนดให้ใช้อัตราเดียวกันทั่วประเทศ เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนระดับรากฐานอย่างจริงจังและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ

การบริหารงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนมีข้อเสนอแนะที่ควรปฏิบัติดังนี้

1. การบริหารงานกองทุนขาดอุปกรณ์สำนักงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด ทำให้ปฏิบัติงานอาจจะล่าช้าขอให้รัฐบาลเข้ามาส่งเสริม
2. การทำบัญชีส่งส่วนราชการในทุกเดือน มีการทำบัญชีที่ซับซ้อนยุ่งยากเกินไปเพราะไม่ทราบว่าอะไรจะยึด

หลักบัญชีอำเภอหรือหลักบัญชีธนาคารบางหมู่บ้านคณะกรรมการกองทุนมีความรู้ไม่สูงนักจึงเป็นการยากในการทำบัญชีจึงควรให้คณะกรรมการสามารถจ้างพนักงานทำบัญชีได้และทางราชการเป็นผู้จ่ายค่าตอบแทนให้พนักงานบัญชีด้วย

3. ควรจัดให้มีการสร้างเครือข่าย การเรียนรู้ศึกษาดูงานอย่างน้อย 3 เดือนต่อ 1 ครั้ง และค่าใช้จ่ายต่างๆ ส่วนราชการเป็นผู้รับผิดชอบ เพื่อให้คณะกรรมการเพิ่มพูนความรู้ด้านการปฏิบัติงานกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะของผู้ดำเนินการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพ ของสมาชิกกองทุนและผู้ที่ทำสารนิพนธ์ มีข้อเสนอแนะรวมถึงการแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรวิเคราะห์ว่าอาชีพใดเป็นที่ต้องการของตลาดก่อนที่จะปล่อยกู้เงิน ไม่ใช่ดูเพียงความถนัดความอยากทำของสมาชิก แต่ควรดูที่ความต้องการของลูกค้าเพราะอาชีพที่กองทุนจะทำให้ขายสินค้าได้ มีกำไรและลูกค้าต้องการสินค้า

2. ควรเสนออาชีพหลายๆ อาชีพและหลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่สมาชิกซึ่งมีความสนใจ และมีความชอบที่แตกต่างกันต้องพิจารณา ความถนัดของสมาชิกและช่องทางการตลาดด้วย

3. ทำการวิเคราะห์ตลาด ว่ามีตลาดรองรับความต้องการสินค้า / ผลิตภัณฑ์หรือบริการอะไรบ้างหรือไม่ เพื่อประกอบการตัดสินใจของสมาชิก เช่น ตลาดท้องถิ่น ร้านค้าชุมชน

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าวิจัย ทูมหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. ขอให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนฯ และศึกษาเครือข่ายในการเรียนรู้ของหมู่บ้าน โดยให้ทุกหมู่บ้านในตำบลโคกกรวด ดูว่าหมู่บ้านใดที่ยังไม่เข้มแข็งพึ่งตนเองยังไม่ได้ ความสามัคคีมียังไม่เพียงพอก็ให้รวมกันไปศึกษาดูงานและสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง

2. การประเมินวิจัยเกี่ยวกับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน โดยให้คณะกรรมการกองทุนของทุกหมู่บ้านมาระดมความคิด เพื่อร่วมกันแก้ไข ปรับปรุงระเบียบให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงและเหมาะสม เช่น การทำบัญชีด้วยระบบบัญชีสำเร็จรูป การส่งคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย

3. การประเมินวิจัยกองทุนหมู่บ้าน ในบริบทต่างๆ ไปถึงแม้ว่านักศึกษาจะหมดสัญญาจ้างแล้ว ก็ต้องการให้ประเมินผู้กู้เงินว่านำไปประกอบอาชีพจริงหรือไม่ ตรงกับโครงการที่ขอกู้บ้างให้พัฒนาการประจำอำเภอเป็นผู้มาตรวจสอบ 3 เดือนต่อครั้ง

ชุมชนโดยรวม

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จัดตั้งสำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้ชุมชนโดยรวมมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบรากฐานของประเทศชาติในอนาคต รวมถึงการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชน ในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกันบริหารจัดการโดยประชาชนเพื่อประชาชนของหมู่บ้านซึ่งมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ทราบนโยบาย กลไก แนวทาง การบริหารจัดการกองทุนของตนเองเป็นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการดำเนินการ และบริหาร จัดการกองทุนโดยเริ่มจากร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมคิดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์เพื่อร่วมสร้างกองทุนหมู่บ้านให้ยั่งยืนต่อไป

สรุปกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ปัญหา มีการเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

รัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านตนเอง ไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนภายในหมู่บ้าน เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระบบรากฐานของประเทศและเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของประชาชนในการเป็นเจ้าของกองทุนที่จะต้องร่วมกัน บริหารจัดการ โดยประชาชนเพื่อประชาชนมีการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างนโยบายแนวทางบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเพื่อสร้างขบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ ร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์เพื่อสร้างกองทุนให้ยั่งยืนต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

คณะกรรมการ การกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544.

คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544 . คู่มือการดำเนินงาน

สำหรับคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

และอำเภอเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมือง

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน . 2544.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ :

บริษัท สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน , สำนักงาน. 2544

ปูจฉา วิศิษณา กองทุนหมู่บ้าน , กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ,

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย . 2545 . การเรียนรู้ด้วย

ตนเองชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , นครราชสีมา : ทิศน์ทองการพิมพ์.

ศ.ดร. สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (บรรณาธิการ) . 2544 “ รวมบทความทางการประเมินโครงการ “

พิมพ์ครั้งที่ 6 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 221 – 234 . (สำนัก)

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์. 2544 ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุน

หมู่บ้านสระมโนราห์. นครราชสีมา

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์. 2544 แบบคำขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อม

กองทุนหมู่บ้านสระมโนราห์. นครราชสีมา

สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน . 2545 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพ บริหารจัดการ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง . นครราชสีมา : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ทิศน์ทองการพิมพ์